

спорах є надання належних, достатніх та допустимих доказів на підтвердження факту розголошення конфіденційної інформації.

Підсумовуючи наведене, можна дійти висновку, що використання суб'єктами господарювання договору про нерозголошення дозволить зберегти конфіденційну інформацію отриману під час здійснення спільної діяльності, а в разі порушення договору одна із сторін може звернутись з захистом своїх інтересів до суду та вимагати відшкодування. Варто зазначити, що для українського середовища даний вид договорів не є новим та активно застосовується в господарській діяльності.

Список використаних джерел

1. Кодинець А. О. Засади цивільно-правового регулювання інформаційних зобов'язань: проблеми теорії та практики. Право України. 2018. № 1. С. 72-80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2018_1_8 (дата звернення: 14.02.2021).
2. Стародуб І. Угода про конфіденційність: хто підписує? Юридична газета 2020, №22 (728). URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/ugoda-pro-konfidenciynist-hto-pidpisue.html> (дата звернення: 14.02.2021).
3. Як правильно скласти NDA з виконавцем (Ukrainian). SAFIR Law&Finance. 2019. URL: <https://safir.ua/eng/yak-pravilno-sklasti-nda-z-vikonavczem-en.html> (дата звернення: 14.02.2021).
4. Рішення Рівненського міського суду Рівненської області від 17.12.2019 по справі №569/20450/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86414813> дата звернення: 14.02.2021).
5. Постанова Західного апеляційного господарського суду від 07.10.2019 р. по справі №914/2231/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84977283> (дата звернення: 14.02.2021).

Івах М.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент
кафедри цивільного права і процесу ЗУНУ
Бутрин-Бока Н. С.*

ХЕЙТЕРСТВО: ПРОБЛЕМНІ ПРАВОВІ ПИТАННЯ

Станом на сьогоднішній день, все більшої актуальності набирає поняття «хейт спіч». Ми чуємо його практично всюди, проте що воно означає достеменно і, власне, які межі свободи слова в Україні та світі є проблемою масштабнішою. Згідно звіту ОБСЄ за 2018 рік, міжнародний закон захищає свободу вираження поглядів. Європейський суд з питань прав людини визначає мову ворожнечі як «усі форми вираження, усні чи письмові, які поширюють, підбурюють, сприяють чи виправдовують

ненависть на ґрунті нетерпимості» [1]. На звичайному прикладі можемо пояснити це так: якщо мені не подобається національна страва якоїсь країни, я можу про це сказати прямо, оскільки страва мені банально не до смаку, але якщо я в своєму висказуванні вживаю образливі стереотипи про націю чи пропоную завдати людям якоїсь шкоди – це вже мова ворожнечі.

В Україні є власний правовий інструментарій боротьби з такими ситуаціями. Кримінальний Кодекс України, Закони України «Про інформацію» та «Про телебачення і радіомовлення» та інші. Щодо Кодексу, то є відповідна стаття – 161 «Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або ставлення до релігії»[2]. З даної статті випливає наступне: такий злочин не вчиняється виключно на одному рівні – національному або ж міжнародному, оскільки потерпілим може виступати як громадянин даної країни, так і іноземець; основним безпосереднім об'єктом злочину є рівність громадян у їх конституційних правах та рівність їх перед законом як принцип конституційно-правового статусу людини і громадянина.

Слід звернути увагу, що судова практика визначила ряд суттєвих проблем у практичному застосуванні даної статті: кримінальні провадження за ч.1 ст.161 КК України, здійснюється у формі приватного обвинувачення. Тобто, кримінальне провадження може бути відкритим лише на підставі заяви потерпілого. Таким чином, якщо немає обтяжуючих наслідків та заяви потерпілого, правоохоронні органи не мають права відкривати кримінальне провадження; відсутність у ст. 161 КК України такого мотиву розпалювання ненависті або ворожнечі, як сексуальна орієнтація або ґендерна ідентичність. У 2017 році Європейська комісія проти расизму та нетерпимості вже звертала увагу України на цю прогалину та необхідність внесення змін до законодавства, оскільки злочини ненависті та використання «мови ворожнечі» саме з цих мотивів є доволі поширеними в Україні.

Взагалі, хейт спіч ми можемо банально почути на вулиці; від колеги по роботі; вдома; проте не слід забувати про такий момент як медіа-простір. В Україні все частіше зустрічається мова ворожнечі у ЗМІ. Ознайомимось із адміністративно-правовими санкціями для цього питання. Такі випадки мають за сферу впливу не лише Кримінальний Кодекс, тут найбільш дієвим інструментом є робота Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, про що свідчить аналіз даних національного реєстру судових рішень. В рамках адміністративних проваджень вона ініціює позови з метою визнання програм такими, що не відповідають Законам України «Про інформацію» та «Про телебачення і радіомовлення» та (у разі іноземних програм) Європейській конвенції про транскордонне телебачення. Санкції за порушення законодавства можуть бути наступні: попередження; штрафи; ініціювання відкликання ліцензії на мовлення через суд.

Проаналізувавши, бачимо, що національне законодавство сформувало такі ознаки мови ворожнечі, які диференціюються в Законі України «Про інформацію» як складова «неприпустимості зловживання правом на інформацію»: заклики до повалення конституційного ладу, порушення територіальної цілісності України; пропаганда війни, насильства, жорстокості; заклики до розпалювання міжетнічної, расової та релігійної ворожнечі; заклики до вчинення терористичних актів [3]. Втім, Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» додає ще один пункт: заклики до пропаганди комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки [5].

Погоджуємось, що законодавець звужив коло мотивів «мови ворожнечі» лише до раси, національності та релігії, тим самим повністю виключив будь-які інші мотиви, наприклад соціальний статус, інвалідність, сексуальну орієнтацію або ґендерну ідентичність. Українські правозахисні організації та Європейські комісії вже неодноразово наголошувати на цьому і на необхідності введення корективів в терміновому порядку, але з боку законодавства все залишилось без змін. Особливе занепокоєння у цьому аспекті викликає використання «мови ворожнечі» посадовими особами державних органів влади та місцевого самоврядування.

До прикладу візьмемо всім відомий вчинок, який мав місце у червні 2019 року, напередодні Маршу Рівності - заступник Сумського міського голови та член ВО «Свобода» Максим Галицький висловив своє відношення до учасників Маршу рівності на своїй сторінці у мережі Фейсбук. Зокрема, виразив бажання бачити таких осіб у концтаборах, прикріпивши відповідне фото з бранцями концтабору. Відповідно до інформації Генеральної Прокуратури України, за фактом таких висловлювань 23 червня 2019 року було розпочато кримінальне провадження за ч. 1 ст. 161 КК України.

Усі вищезазначені джерела впливу підпадають під дію лише на національному рівні, але є низка міжнародних договорів, які регулюють дане питання ширше, а саме: Європейська Конвенція про права людини та основоположних свобод (Стаття 10); Додатковий Протокол до Конвенції «Про Кіберзлочинність»; Американська Конвенція про права людини (Стаття 13, пункт 5); Міжнародний Пакт про громадські і політичні права (Стаття 20, пункт 2); Міжнародний Пакт про економічні, культурні та соціальні права (МПЕКСП) тощо.

Власне, європейська сторона має свою величезну практику протидії мові ворожнечі. В травні 2016 року Європейська Комісія спільно із найпотужнішими інтернет-компаніями у сфері соціальних медіа – YouTube, Microsoft, Twitter та Facebook, прийняли й підписали «Кодекс поведінки щодо протидії незаконному висловленню ненависті». Вказані компанії погодились покращити власні стандарти з метою полегшення процедур надсилання скарг та більшої прозорості своєї діяльності у

сфері боротьби із «мовою ворожнечі». Впроваджуючи прийняті стандарти щодо протидії «мові ворожнечі», компанії використовують різні підходи. Якщо Facebook використовує реактивну модель (реакція на повідомлення чи скаргу від користувача), то підхід YouTube є проактивним – компанія намагається видалити (обмежити доступ) до контенту ще до того, як його побачать користувачі. У боротьбі із «мовою ворожнечі» Facebook робить акцент на відповідальну журналістику та модерацію і видалення контенту у відповідності із міжнародними та національними стандартами. В той же час, YouTube використовує штучний інтелект для розпізнавання та виявлення «мови ворожнечі» [6].

Отже, при визначенні межі між хейтерством і свободою слова, необхідно пам'ятати, що мова ненависті характеризується наступними ознаками: образлива лексика; заклики до застосування сили щодо конкретної особи/окремої нації; приниження або дискредитування особи/нації. Підводячи підсумки вищезазначеного, погоджуємось із позиціями своїх колег і за доцільним вважаємо, врахувати досвід іноземних держав, положень міжнародного законодавства та все ж таки привести у відповідність регулювання вищезазначеної проблеми, оскільки бачимо, що ефективність українського інструментарію боротьби залишає бажати кращого. А також хочемо звернути увагу на врегулювання саме практичного аспекту вже існуючих правових норм.

Список використаних джерел

- Європейська практика протидії «мові ворожнечі». Громадський простір. 2019. URL: <https://www.prostir.ua/?news=evropejska-praktyka-protydiji-movi-vorozhnechi>.
- Кримінальний Кодекс України (в редакції від 23.04.21). Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
- Закон України «Про інформацію» (в редакції від 16.07. 2020 р.). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. №48. Ст. 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
- Закон України «Про телебачення та радіомовлення» (в редакції від 16. 10. 20 р.). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. № 10. Ст. 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text>.
- Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу)» (в редакції від 03. 07. 20 р.). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. №1. Ст. 1.
- Мова ворожнечі vs Свобода слова [Електронний ресурс] EdEra-студія онлайн-освіти. 2019. URL: <https://verified.ed-era.com/ua/manipulation/part-c>.